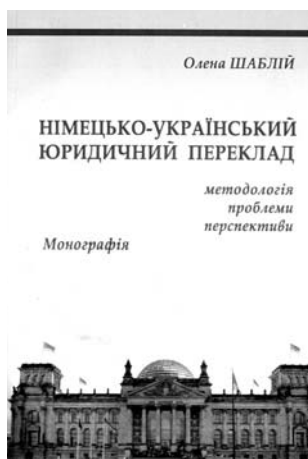

НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД: МЕТОДОЛОГІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ (рецензія на монографію О. Шаблій¹)

Компаративістам добре відомо, наскільки важливий правильний переклад юридичних текстів, які є елементами іншокультурних систем правових знань. Так, від адекватного перекладу залежить їхня подальша доля — достовірний науковий аналіз та грамотне практичне використання. І для того, щоб адекватно відтворити поняттєву систему та функціональний зміст таких текстів, перекладач повинен володіти не лише системними знаннями з юриспруденції, але й виступати посередником-компаративістом між відповідними правовими культурами.

Саме такий комплексний підхід застосувала автор рецензованої монографії, О. Шаблій, котра зібрала і представила у своїй праці найкращий європейський досвід у сфері перекладу правових змістів, а також запропонувала власну культурологічно і правознавчо орієнтовану модель юридичного перекладу. Так, на прикладі впливу українських перекладів різножанрових юридичних текстів ФРН на правову теорію та практику України О. Шаблій показала, що переклад стає невід'ємною складовою такого складного суспільного механізму, як національне та міжнародне право. А через те, що в українському порівняльному правознавстві вкрай мало праць, які б комплексно висвітлювали питання порівнянності правових систем ФРН та України, розділ 1.3. монографії («Правова система та культура ФРН — правова система та культура України» як референтні сфери юридичного перекладу) можна розцінювати як важливий і цінний доробок О. Шаблій у цій галузі. Відрадно також, що автор, яка не є юристом, чітко усвідомлює, що окрім культурного тла невід'ємним чинником юридичного перекладу є юридико-технічні умови. При цьому, в своїй праці вона не лише розрізняє підходи та методи виконання офіційного та неофіційного юридичного перекладу, а й висвітлює сфери, в яких методи перекладу нормативних юридичних текстів взаємодіють з підходами до перекладу вторинної (у автора — інтерпретативної) юридичної літератури (розділи 1.4.2 та 2.5.).

Окрім висновків загального та системного характеру, О. Шаблій збагатила сферу німецько-українського юридичного перекладу багатьма практичними напрацюваннями, які допоможуть перекладачам успішно долати специфічні проблеми цього напрямку перекладу. Так, вона правильно підмітила, що беручись за цю справу, необхідно враховувати різні традиції формального структурування юридичних текстів (с. 51–57). А для того, щоб у адресата перекладу не

¹ Шаблій О. А. Німецько-український юридичний переклад : методологія, проблеми, перспективи : моногр. — Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. — 320 с.

виникало сумнівів щодо юридичних функцій відповідного тексту перекладу, при передачі назв нормативних текстів та офіційних документів необхідно пересвідчитися, чи обраний перекладний еквівалент позначає у цільовій культурі норму права або документ, які відповідають іноземним за такими параметрами: тип норми/документа; її/його місце в ієрархії норм; суб'єкт, який уповноважений її/його видавати/складати; коло повноважень, якими вона/він наділяє; адресати; строк чинності, процедура прийняття/укладення тощо (с. 59). Цінними є розробки автора, в яких вона демонструє, що перекладацькому трансферу певного поняття повинен передувати аналіз мережі системних зв'язків, у які воно вплетене, а саме — поняттєво-термінологічної парадигматики на мікроконтекстному рівні (рівні юридичного тексту певного типу) та на подальших макроконтекстних рівнях (в інституті, в галузі права, на загальноправовому та міжнародно-правовому рівнях) (с. 65). Позитивно, що О. Шаблій приділила значну увагу проблемам перекладу, пов'язаним з німецько-українськими відмінностями у традиціях скороченого юридичного посилання на відповідні норми та їхні складові (розділ 3.4.), а також відтворенню власних назв, правильне передавання яких є засобом, що уможливорює юридичну ідентифікацію відповідної фізичної чи юридичної особи (розділ 3.5.).

Цілком погоджуюся з автором у тому, що, оскільки Україна досі не спромоглася на повний переклад конституції ФРН (офіційний чи неофіційний), а отже — й на офіційний переклад основних конституційних понять ФРН, це суттєво ускладнює роботу над перекладом інших законодавчих актів ФРН. Адже саме на цей головний законодавчий акт доктринально і термінологічно-поняттєво орієнтуються всі інші закони та підзаконні акти ФРН (с. 87). У зв'язку з цим підтримую позицію О. Шаблій, висловлену у Висновках: «Для того, щоб досягти *перекладної взаємовідповідності* доктринальних та культурно-специфічних німецьких та українських правових понять, потрібна тісніша співпраця представників порівняльного правознавства та юридичного перекладознавства» (с. 250).

Підсумовуючи вищесказане, хочу наголосити, що рецензована монографія відкриває новий, соціально значущий, напрям міждисциплінарних досліджень і нове бачення ролі та відповідальності перекладачів у галузі права, котрі, як слушно зауважує автор, не просто творять відповідні тексти, але й, як суб'єкти відповідних юридичних процедур, фактично впливають на досягнення цілей юридичної діяльності — встановлення справедливості, забезпечення певності права, захисту законних інтересів суб'єктів права тощо. Таке бачення та численні напрацювання О. Шаблій без сумніву відчутно збагатять сучасну правознавчу та перекладознавчу науку.

О. КРЕСІН

*кандидат юридичних наук, доцент,
член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права,
керівник Центру порівняльного правознавства
(Інститут ім. В. М. Корецького НАН України)*